

ความทรงจำเกี่ยวกับคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา พศ.กมลลา แสงสีทอง

ครั้งแรกที่ได้รับการติดต่อจากคณะชวนให้เขียนความทรงจำเกี่ยวกับคณะ ลงหนังสือที่ระลึกในโอกาสที่คณะครบรอบ 50 ปีที่รู้สึกว่ ถ้าเปรียบกับคณะเราก็มีอายุ ตกกลางคนแล้ว ผ่านร้อนผ่านหนาวมามาก มีทั้งสุขทั้งทุกข์มาไม่น้อย แต่สิ่งที่ผ่านมาก็ถือว่าได้ว่าเป็นสิ่งที่น่าจดจำและประทับใจ โดยเฉพาะกับผู้ที่มีโอกาสอยู่ร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสาขาวิชาจนถึงยุคปัจจุบัน

ผู้เขียนเป็นผู้หนึ่งที่พูดได้ว่ามีโอกาสดีมากที่ได้อยู่ร่วมกับคณะมาตั้งแต่รุ่นบุกเบิกสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาขึ้นในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งในระยะแรกส่วนใหญ่ยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ระยะแรกที่เริ่มก่อตั้งเป็นสาขาวิชาหนึ่งในคณะสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเดิมมีสาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และวารสารศาสตร์อยู่ก่อนแล้ว ท่านอาจารย์ผู้ใหญ่ที่พวกเราระลึกอยู่เสมอ คือ ศาสตราจารย์คุณหญิงสุภาพ วิเศษสุรการ ท่านเป็นอาจารย์ผู้ใหญ่ของคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และท่านได้รับมอบหมายให้ดูแลในการจัดตั้งสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และอีกท่านคือท่านอาจารย์จรณ์ โสตศิริ ซึ่งอยู่ในคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มาช่วยอีกท่านหนึ่ง หลังจากนั้นท่านอาจารย์คุณหญิงสุภาพได้เชิญท่านอาจารย์จำเรียง ภาวิจิตร และท่านอาจารย์เฉลิมศรี ธรรมบุตร จาก มศว. โดยท่านเป็นกำลังสำคัญยิ่งเพราะท่านจบการศึกษาทั้งสองสาขาโดยตรง นอกจากนั้นยังมีกำลังสำคัญอีกท่านหนึ่งซึ่งจบโดยตรงทางมานุษยวิทยา จากสหรัฐอเมริกา โดยได้รับโอนมาจากราชบัณฑิต ซึ่งนับว่าท่านทั้งสามเป็นกำลังสำคัญให้คณะเป็นอย่างยิ่งตั้งแต่ว่างตั้งสาขา ในส่วนของบุคลากรที่เป็นกำลังหลักสำคัญด้านงานต่างๆ ของคณะ

ได้บุคลากรจากคณะสังคมสงเคราะห์ที่มาช่วยอีก 3 ท่าน คือ คุณวัฒนา ศิริวิสูตร คุณจินตนา เวฬุกัญญา และคุณกุหลาบ คดี คุณวัฒนาทำหน้าที่เป็นเลขานุการอีกสองท่านช่วยเรื่องธุรการ และมีนักการภารโรงคนแรกๆ ซึ่งพวกเรามีโอกาสรู้จักก่อนที่จะเกษียณ คือ คุณสุพัฒน์ บุรณสิงห์ ผู้เขียนเป็นอาจารย์รุ่นแรก (อาวุโสเด็กๆ คณะสังคมสงเคราะห์) ที่มีการเปิดรับสมัครเข้าทำงานในแผนกสังคมวิทยา พวกเรามีกัน 4 คนเป็นอาจารย์รุ่นราวคราวเดียวกันทั้งสิ้น (เด็กสุด) 3 คนจบมาจากคณะสังคมสงเคราะห์ คือ อาจารย์สมเพลิน เกษมรัตนสันติ อาจารย์อารง สุทธาศาสน์ และผู้เขียน อีกท่านคือ อาจารย์นันทา วิศิษฎ์โสภาก จบอักษรศาสตรจุฬาย จะเห็นได้ว่าที่มาจากสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเป็นวิชาใหม่เอี่ยมในประเทศไทย จึงหาบุคลากรสายตรงไม่ได้ และทั้ง 4 คนที่เข้ามา ก็จะต้องสอนอะไรไม่ได้ ในระยะนั้นเรียกว่าคืออาจารย์ผู้ช่วยหรือผู้ช่วยอาจารย์ผู้ใหญ่นั่นเอง จะทำงานสอนได้ก็ต้องเตรียมตัวเพื่อไปเพิ่มเติมในสายตรงมาเรียบร้อยแล้วในภายหลัง

เมื่อมีการเพิ่มสาขาขึ้นใหม่ในคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์จึงมีจัดสรรบุคลากรมีการจัดสรรนักศึกษาที่จะเข้ามาเรียนในสาขาสังคมวิทยาด้วย ในช่วงแรกจึงมีนักศึกษาที่สมัครเป็นหน่วยกัลาหญาเข้ามา 4 คน หญิง 3 คน ชาย 1 ซึ่งบัณฑิตชายรุ่นแรกของคณะได้เข้าเป็นอาจารย์ คือ อาจารย์สิริชัย วัชรโรทน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าระยะซึ่งเป็นระยะบุกเบิกคณะ โดยเฉพาะท่านอาจารย์ผู้ใหญ่ทุกท่านต้องทุ่มเทกำลังกายกำลังใจในการที่จะสร้างให้สาขามีความแข็งแรงเติบโตยืนหยัดให้แข็งแกร่งอยู่ในวงวิชาการเป็นที่ยอมรับให้ได้

ดังได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่าในระยะแรก คณะมีบุคลากรทำงานน้อยมาก ดังนั้นจึงเห็นปรากฏการณ์ประทับใจเกิดขึ้นมากมายในการทำงาน นั่นก็คือทุกคนไม่ว่าจะเป็นท่านอาจารย์ผู้ใหญ่ อาจารย์ผู้น้อย และบุคลากรทุกตำแหน่งซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดมาก จึงต้องร่วมใจในการปฏิบัติงานต่างๆ อย่างไม่มีใครคิดว่างานนี้ไม่ใช่หน้าที่ของฉัน แต่จะระดมสรรพกำลังที่มีอยู่ออกมารวมกันด้วยความเต็มใจ ซึ่งบรรยากาศเช่นนี้จะเห็นได้บ่อยครั้ง เมื่อสาขาวิชามีงานสัมมนาวิชาการ ประชุมวิชาการต่างๆ เพราะงานเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญมากที่จะทำให้สาขาวิชาของเราเป็นที่รู้จักในวงกว้างขวางออกไปได้โดยรวดเร็ว ดังนั้นจะเห็นบรรยายกาศที่ทุกคนในทุกสายงานสามารถระดมช่วยกันอย่างเต็มอกเต็มใจ ไม่มีใครตั้งคำถามหรือเกียจคร้านว่านี่ไม่ใช่งานของฉันเลย อันเป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นเป็นที่ชื่นใจและประทับใจผู้เขียนอยู่ตลอดมาไม่เคยลืม ดังนี้ไม่น่าแปลกใจที่พวกเราทุกคน (ไม่มีเว้นผู้ใดในสาขา) จะมีความรู้สึกเหมือนพวกเราเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน รักใคร่กลมเกลียวยิ่งกว่าญาติ

เสียอีก ความรู้สึกเช่นนี้ผู้เขียนยังรู้สึกประทับใจตลอดมาจนถึงทุกวันนี้และยังจำอยู่เสมอไม่เคยลืม แม้ว่าผู้เขียนจะเกษียณมา 13-14 ปีแล้วก็ตาม

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาได้พัฒนามาโดยตลอดไม่เคยหยุดนิ่ง ทั้งนี้เพราะคณะโชคดีที่มีคณาจารย์และบุคลากรที่รักคณะ หุ่เมทาให้คณะอย่างสม่ำเสมอไม่ทอดทิ้งคณะ จึงเห็นได้ว่ามาถึงยุคปัจจุบันมีการพัฒนาต่อเนื่องมาโดยลำดับจากสาขาวิชาเล็กๆ มาเป็นแผนกอิสระ แยกเป็นคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาอย่างสมบูรณ์ มีสาขาวิชาซึ่งเปิดทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท จนถึงระดับปริญญาเอก มีนักศึกษาในหลักสูตรที่ให้ความสนใจเข้ามาศึกษาและนำเอาวิชาความรู้เข้ามาประกอบอาชีพ และเป็นกำลังให้กับสังคมได้อย่างมากมาย เป็นที่ประจักษ์ในความสามารถได้อย่างน่าชมเชย ลูกศิษย์มากมายหลายรุ่นเป็นผู้บริหารให้ทั้งภาครัฐและเอกชนมากมาย ลูกศิษย์รุ่นแรกๆ เกษียณกันไปไม่น้อย เพราะรุ่นแรกที่แรกเข้าอายุไม่ห่างจากอาจารย์รุ่นแรก (กลุ่มอาจารย์เด็กดั่งได้กล่าวไว้แล้ว) เมื่อเกษียณไม่นานได้รวมกลุ่มกลายเป็นเพื่อนสนิทรุ่นน้องกัน พบปะกันเป็นประจำเป็นที่น่าชื่นใจ เช่น อาจารย์บุญญา อาจารย์สายใจ อาจารย์รุจี เป็นต้น

สิ่งที่ผู้เขียนเล่ามานี้เป็นความประทับใจมาโดยตลอดเพราะเมื่อเกษียณแล้วยังมีโอกาสช่วยคณะมาอีก 10 กว่าปี จึงมีความรู้สึกผูกพันรู้สึกเหมือนคณะและธรรมชาติ เป็นบ้านหลังที่สองของเราที่เราสามารถกลับมาได้ตลอดเวลา และยิ่งแม้ระยะ 2 ปีหลังนี้จะห่างมาก เพราะท่านอาจารย์ทั้งหลายที่ไปฝึกวิทยายุทธ์ได้กลับมาช่วยคณะได้เต็มกำลังแล้ว คนรุ่นเก่าจึงถอยออกมาอยู่ข้างนอก แต่ยังติดตามข่าวคราวและทุกครั้งที่มีโอกาสก็จะไปร่วมกิจกรรมของคณะอยู่เสมอและยังมีความรู้สึกว่าเป็นคนของคณะอยู่เสมอตลอดเวลา

ในโอกาสที่คณะมีอายุครบ 50 ปีในเดือนกุมภาพันธ์นี้ ผู้เขียนในฐานะที่ได้มีโอกาสร่วมอยู่ในบรรยายกาศของคณะตั้งแต่ปีแรกที่เปิดสาขาวิชาขึ้นในคณะสังคมสงเคราะห์ขอแสดงความความยินดีและชื่นชมในความเติบโตก้าวหน้ามาโดยตลอดของคณะ คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาที่ศึกษาและจบออกไปปฏิบัติงานในสังคมมีส่วนช่วยให้คณะมีความแข็งแกร่ง มีความมั่นคง มีชื่อเสียงทั้งด้านคุณภาพในการผลิตบุคลากรให้สังคมและเป็นหลักด้านวิชาการด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาอย่างต่อเนื่องมา สิ่งที่เป็นที่ประจักษ์ให้สังคมได้เช่นนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าคณะขาดความร่วมมือร่วมแรงจากคณาจารย์ บุคลากร และบัณฑิต ที่จบออกไปสู่สังคมได้รับการระดับคุณภาพด้านวิชาการ ความรู้ ความสามารถ ไว้ได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนแสดงความชื่นชมและร่วมเป็นกำลังใจให้สมาชิกของคณะที่เกี่ยวข้องทุกท่าน

ได้รักษาสิ่งที่ท่านทุ่มเท กำลังกาย กำลังความคิด กำลังความสามารถให้คณะสามารถดำรงอยู่ได้ตลอดไป อย่าได้หมดกำลังใจหมดแรงต่ออุปสรรคและปัญหาที่เข้ามารบกวน ขอจงเข้มแข็งอดทน อย่าได้หมดกำลังใจแล้วท่านจะผ่านพ้นอุปสรรคและปัญหาไปได้ด้วยดี

ขอแสดงความยินดีและเป็นกำลังใจให้ตลอดไป